

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικόν και Καποδιστριακόν
Πανεπιστήμιον Αθηνών

Εισαγωγή στην Κ.Δ. και ιστορία εποχής της Καινής Διαθήκης

Μάθημα 3 : Πηγή Λογίων

Σωτήριος Σ. Δεσπότης

Θεολογική Σχολή

Τμήμα Κοινωνικής Θεολογίας

Το συνοπτικό πρόβλημα

Ερώτηση:

Ποιό είναι το συνοπτικό πρόβλημα και ποια είναι η πιο πιθανή λύση σε αυτό;

Τα Συνοπτικά Ευαγγέλια

Τα τρία πρώτα Ευαγγέλια (Μκ., Μτ., Λκ.) χαρακτηρίζονται ως ΣΥΝ-ΟΠΤΙΚά διότι είναι συγγενή άρα συνθεωρούνται-συνεξετάζονται (συν+όψις).

❖ Τους όρους «Σύνοψις»- «Συνοπτικά» χρησιμοποίησε πρώτος ο J. Griesbach το 1776.

τῷ ἀρχισυναγῶγῳ· μὴ φοβοῦ, μόνον πί-
στευε.

³⁷ καὶ οὐκ ἀφήκεν ἑορτάζειν μετ' αὐτοῦ
συνακολουθεῖν· εἰ μὴ τὸν Πέτρον καὶ
Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν Ἰα-
κώβου. ³⁸ καὶ ἔρχονται

εἰς τὸν οἶκον τοῦ ἀρχισυναγῶγου, καὶ
θεωρεῖ θόρυβον καὶ κλαίοντα καὶ ἀλα-
λάζοντα· ἔλεγε, ³⁹ καὶ εἰσελθὼν λέγει
τοῖς· τί θορυβεῖσθε καὶ κλαίετε; τὸ
παιδίον οὐκ ἀπέθανεν ἀλλὰ καθεύδει.

⁴⁰ καὶ κατεγέλων αὐτοῦ
αὐτὸς δὲ ἐκβαλὼν πάντας παρα-
λαμβάνει τὸν πατέρα τοῦ παιδίου καὶ τὴν
μητέρα καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ καὶ εἰσπορεύ-
εται ὅπου ἦν τὸ παιδίον. ⁴¹ καὶ κρατήσας
τῆς χειρὸς τοῦ παιδίου λέγει αὐτῇ· τα-
λιθα κουμ, ὅ ἐστιν μεθερμηνευόμενον·
τὸ κοράσιον, σοὶ λέγω, ἔγειρε.

⁴² καὶ εὐθύς
ἀνέστη τὸ κοράσιον καὶ περιεπάτει· ἦν
γὰρ ἑτῶν δώδεκα. καὶ ἐξέστησαν ἑξήκοντα
ἐκστάσει μεγάλη. ⁴³ καὶ διεστείλατο αὐτοῖς
πολλά ἵνα μηδεὶς γνοῖ τοῦτο, καὶ εἶπεν
δοθῆναι αὐτῇ φαγεῖν.

αὐτῷ· μὴ φοβοῦ, μόνον πί-
στευσον, καὶ σωθήσεται. ⁵¹ ἔλθων δὲ εἰς
τὴν οἰκίαν οὐκ ἀφήκεν εἰσελθεῖν τινα
σὺν αὐτῷ· εἰ μὴ Πέτρον καὶ
Ἰωάννην καὶ Ἰάκωβον καὶ τὸν πατέρα
τῆς παιδὸς καὶ τὴν μητέρα.

⁵² ἔκλειον δὲ πάντες καὶ ἐκόπτοντο
αὐτήν. ὁ δὲ εἶπεν·

μη κλαίετε,
οὐ γὰρ ἀπέθανεν ἀλλὰ καθεύδει.
⁵³ καὶ κατεγέλων αὐτοῦ εἶδότες ὅτι ἀπ-
έθανεν. ⁵⁴ αὐτὸς δὲ

κρατήσας
τῆς χειρὸς αὐτῆς ἐφώνησεν λέγων·

ἦ παῖς, ἔγειρε. ⁵⁵ καὶ ἐπ-
έστρεψεν τὸ πνεῦμα αὐτῆς καὶ ἀνέστη
παραχρῆμα καὶ διέταξεν αὐτῇ δοθῆ-
ναι φαγεῖν. ⁵⁶ καὶ ἐξέστησαν οἱ γονεῖς
αὐτῆς· ὁ δὲ παρήγγειλεν αὐτοῖς
μηδενὶ εἰπεῖν τὸ γεγονός.

(nr. 142 9, 1-6 p. 200)

²³ Καὶ ἔλθων ὁ Ἰησοῦς
εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἀρχοντος καὶ
ιδὼν τοὺς αὐλητὰς καὶ τὸν ὄχλον θορυ-
βούμενον·

²⁴ ἔλεγε·
ἀναχωρεῖτε, οὐ γὰρ
ἀπέθανεν τὸ κοράσιον ἀλλὰ καθεύδει.
καὶ κατεγέλων αὐτοῦ

²⁵ ὅτε δὲ ἐξεβλήθη ὁ ὄχλος

εἰσελθὼν
ἐκράτησεν
τῆς χειρὸς αὐτῆς,

καὶ
ἠγέρθη τὸ κοράσιον.

²⁶ καὶ ἐξῆλθεν
ἡ φήμη αὐτῆς εἰς ὅλην τὴν γῆν ἐκείνην.

Matth.: 23 (τους -ους -ους k sy^p bo • 24 Γλεγει αυτοις C L W ⊕ 1006. 1342. 1506 ℄ (f g¹) sy | λεγ. N pc | txt ℵ B D f^{1,13} 33. 205. 892 pc lat co | T p) ειδοσ
απεθανεν N* sa^{mss} • 25 Γελ- D 1424 pc it • 26 Γαυτης ℵ C(*) ⊕ f¹ 33. 205 pc mae bo | αυτου D 1424. 1506 pc sa bo^{mss} | txt f¹³ 892. 1006. 1342 ℄ lat sy (α- E
pc; AY- B W Δ pc)

Mark.: 37 (ουδ. αυτω συνακ- (ακ- A 33. 346. 1006) A ⊕ f¹³ 33. 1006. 1506 ℄ | ουδ. αυτω (J D, W) παρακ- D W f¹ 205. 565. 700. 2542* pc | txt ℵ B C L Δ 892. 1342.
Γμονον W | - A D L ⊕ f^{1,13} 33. 892. 1006. 1342. 1506 ℄ | txt ℵ B C Δ 2427. 2542 • 38 Γερχεται L W f¹³ 892. 1006. 1506 [E F G H 565. 700. 1424. 2542] ℄ a c f
bo^{mss} | (κλαιονταν και αλαλαζονταν D (565) a | F-λας B* | -λους ⊕ | - b sy^p • 39 O it | T τi D ⊕ pc it • 40 Γοι δε D 700 it | T p) ειδοτες οτι απεθανεν W f¹³ s
Γ ο δε A W f¹³ 1006. 1506 [E F G H 565. 700. 1424. 2542] ℄ | ο δε Ιησους f¹ 205 pc sy^h • | F τους οχλους εξω D it | f αυτου W | μετ αυτου οντας D | F ανακειμε
C 33. 1006. 1342. ℄ (κατακ- W ⊕ f^{1,13} 205. 565. 700. 1506. 2542 pc) lat sy | txt ℵ B D L Δ 892. 2427 pc it • 41 (τ. κουμι A ⊕ f¹³ 1006. 1506 ℄ q vg sy^h | ταβιθα
(+ κουμι it) | ραββι θαβιθα κουμι D [p. θ. ex ραβιθα = puella Wellhausen c] | tabea acultha cumhi e | txt ℵ B C L f¹ 33. 205. 892. 1342. 1424. 2427 al co • 42 Γε
A C D W f^{1,13} 1006. 1506 [E F G H 205. 565. 700. 2542] ℄ | - bo^p | F p) ηγερθη ⊕ 579 | T ωσει ℵ C Δ ⊕ 33 pc sa | ως f^{1,13} 205. 565. 579. 700 pc | Γ παντες D it
bo^{mss} | - ℄⁴⁵ A W ⊕ f^{1,13} 1006. 1342. 1506 ℄ lat sy^{p,h} bo^{mss} | txt ℵ B C L Δ 33. 579. 892. 2427 pc sa^{mss} bo • 43 O D 1424 pc it | Γ δουναι D

Το Συνοπτικό Πρόβλημα

- Προκύπτει από δύο στοιχεία:
    - α) τα τρία πρώτα Ευαγγέλια παρουσιάζουν αξιοσημείωτες Ομοιότητες.
    - β) αλλά και διαφορές.
- ➔ Καθένας από τους Συνοπτικούς έχει το δικό του «χαρακτήρα».

Το Συνοπτικό Πρόβλημα [2]

- Τα τρία πρώτα Ευαγγέλια (Μτ., Μκ., Λκ.) συμφωνούν:
  - στη γενική Δομή (Βάπτισμα-Μεταμόρφωση-Σταύρωση-Ανάσταση)
  - στη διάταξη μεμονωμένων Περικοπών
  - ενίοτε και στη διατύπωση

Οι Ομοιότητες στο Περιεχόμενο

A) Πρωτοϊστορία

- Παιδική Ηλικία, Βάπτισμα, Πειρασμοί

B) Δράση στη Γαλιλαία των Εθνών

Γ) Ταξίδι-Ανάβαση στην Ιερουσαλήμ και το Ναό

Δ) Εξευτελιστικό και επώδυνο Πάθος (Σταυρός) και Ανάσταση την τρίτη ημέρα

Ομοιότητες στη σειρά των Περικοπών

Θεραπεία Παραλύτου	Μκ. 2,1-12	Λκ. 5,17-26	Μτ. 9,1-8
Κλήση σε μαθητεία τού Λευί/Τραπέζι	Μκ. 2,13-17	Λκ. 5,27-32	Μτ. 9,9-13
Ερώτηση περί Νηστείας	Μκ. 2,18-22	Λκ. 5,32-39	Μτ. 9,14-17
Σάββατο-τίλλοντες τους στάχυας	Μκ. 2,23-28	Λκ. 6,1-5	

Ομοιότητες στη διατύπωση

Μκ. 2,10-11

ἵνα δὲ εἰδῆτε ὅτι
ἐξουσίαν ἔχει ὁ Υἱὸς
τοῦ Ἀνθρώπου
ἀφιέναι ἁμαρτίας
ἐπὶ τῆς γῆς- λέγει τῷ
παραλυτικῷ·

Σοὶ λέγω, ἔγειρε
ἄρον τὸν κράβαττόν
σου καὶ ὕπαγε εἰς
τὸν οἶκόν σου.

Λκ. 5,24

ἵνα δὲ εἰδῆτε ὅτι ὁ
Υἱὸς τοῦ Ἀνθρώπου
ἐξουσίαν ἔχει ἐπὶ
τῆς γῆς ἀφιέναι
ἁμαρτίας- εἶπεν τῷ
παραλελυμένῳ·

Σοὶ λέγω, ἔγειρε καὶ
ἄρας τὸ κλινίδιόν
σου πορεύου εἰς
τὸν οἶκόν σου.

Μτ. 9,6

ἵνα δὲ εἰδῆτε ὅτι
ἐξουσίαν ἔχει ὁ Υἱὸς
τοῦ Ἀνθρώπου ἐπὶ
τῆς γῆς ἀφιέναι
ἁμαρτίας- **τότε**
λέγει τῷ
παραλυτικῷ·

Ἐγερθεὶς ἄρον σου
τὴν κλίνην καὶ
ὕπαγε εἰς τὸν οἶκόν
σου.

Το Συνοπτικό Πρόβλημα

- Παρουσιάζουν επίσης αξιοσημείωτες διαφορές:
  - Στο ιδιαίτερο Υλικό εκάστου
  - Στην Οικονομία –Διάταξη του Υλικού
  - Εντός παράλληλων Περικοπών

Διαφορές [1]

1. Παράδειγμα: Γενεαλογικό Δέντρο Ιησού (Μτ. και Λκ.)
  - Στον Μτ. από τον Αβραάμ μέχρι τον Ιησού (3Χ14 γενιές=42) στην αρχή του Ευαγγελίου.
  - Στον Λκ. από τον Ιησού μέχρι τον Αδάμ και τον Θεό. Οι διαφορές εντοπίζονται ήδη στον πατέρα του Ιωσήφ (Μτ.: Ιακώβ Λκ.: Ηλί) μετά τη Βάπτιση.

Περιεχόμενο

- *Αφηγήσεις για την παιδική ηλικία του Ιησού περιέχονται μόνο στους Μτ. και Λκ.:*
  - Τα περιεχόμενα είναι διαφορετικά (Μτ.: Μάγοι/Ηρώδης/Ταξίδι στην Αίγυπτο), Λκ.: (Αύγουστος/Ποιμένες/Δόξα εν Υψίστοις/Συμεών-Νυν Απολύεις/ 12 ετής στο Ναό)

Διαφορές στο Περιεχόμενο

- Η Επί του όρους Ομιλία στο Μτ. 5-7
  - Ο Λκ. έχει μια εξαιρετικά βραχύτερη Πεδινή Ομιλία (Λκ. 6,20-49). Διαφορές και στη διατύπωση του Πάτερ Ημών!
  - Στο Μκ. απουσιάζει.

2. Παράδειγμα: Παραβολή του Μεγάλου Δείπνου

- Μτ. και Λκ. διαμορφώνουν την Περικοπή διαφορετικά όχι μόνο σε λεπτομέρειες. Γενικότερα ο Λκ. ως συντομότερος θεωρείται αρχαιότερος του Μτ.

Διαφορές [3]

3. Παράδειγμα: Τα τελευταία λόγια του Ιησού στον Σταυρό

- Σύμφωνα με τους Μτ. και Μκ. ο Ιησούς μετά τον τερματισμό του σκότους παραδίδει το πνεύμα με μια Κραυγή που παραπέμπει στον Ψ. 21 (22): *Θεέ μου, Θεέ μου...*
- Σύμφωνα με τον Λκ. οι τελευταίες λέξεις του «Δίκαιου» Ιησού είναι μια προσευχή γεμάτη εμπιστοσύνη : Ψ. 31, 6: *Πάτερ εις χείρας Σου.*
- Οι Πασχάλιες Αφηγήσεις
  - Απαντούν και στα 3 Ευαγγέλια.
  - Είναι διαφορετικές

Το Ιδιαίτερο Υλικό του Μάρκου

- Μκ. 3,20-21 (Ιησούς και οι Συγγενείς Του)
- Μκ. 4,26-29 (Παραβολή του αυτομάτως αναπτυσσόμενου Σπόρου)
- Μκ. 7,31-37 (Θεραπεία ενός κωφάλαλου με σάλιο-Εφφαθά!)
- Μκ. 8,22-26 (Αντίστοιχη Θεραπεία Τυφλού)
- Μκ. 13,33-37 (Νουθεσία για Εγρήγορηση)
- Μκ. 14,51-52 (Νέος που δραπετεύει γυμνός)
- Το ιδιαίτερο Υλικό περιλαμβάνει 6 Περικοπές:
  - = 360 Λέξεις
  - = 3,2% (Linnemann : 4,88%)

Το Ιδιαίτερο Υλικό

- Κάθε Ευαγγελιστής έχει ιδιαίτερο Υλικό
  - Πρόκειται για αναφορές που απαντούν σε ένα μόνο Ευαγγέλιο – π.χ.:
    - Μτ.
      - 20,1-16 Παραβολή των Εργατών στον Αμπελώνα
      - 25,31-46 Παραβολή των 10 Παρθένων/Ταλάντων/ Ομιλία περί της Παγκόσμιας Κρίσης
    - Λκ.
      - 10,25-37 Ο ευσπλαχνικός Σαμαρείτης/Μαρία+Μάρθα/70 (72) Μαθητές
      - Παραβολές Πλουσίων-Τελώνη/Φαρισαίου
      - 15,11-32 Παραβολή των δύο Υιών

Οι Συνοπτικοί και η Αρχέγονη Εκκλησία [1]

- Σύμφωνα με την Πρώτη Εκκλησία :
  - Οι Συνοπτικοί έγγραφαν ανεξάρτητα ο ένας από τον άλλο.
  - Οι τόποι συγγραφής είναι :
    - Μτ. στην Ιουδαία
    - Λκ. Στην Αχαΐα
    - Μκ. Στη Ρώμη
  - Ο Μκ. είναι ο νεότερος Ευαγγελιστής (η σύνοψη των άλλων)

Οι Συνοπτικοί και η Αρχέγονη Εκκλησία [2]

- Ο ιερός Αυγουστίνος (De consensus evangelistarum I, II, 4) ισχυρίστηκε ότι τα Ευαγγέλια καταγράφηκαν χρονικά όπως παρατίθενται στον Κανόνα, οπότε και κάθε ευαγγελιστής είχε υπόψη του τους προηγούμενους.
- Σύμφωνα με τον Ευσέβιο (Ε.Ι. 6. 14.5-7), ο Κλήμης ο Αλεξανδρεύς θεωρούσε τα Ευαγγέλια με τις Γενεαλογίες (Μτ., Λκ.) αρχαιότερα των δύο άλλων. Ο Μάρκος γράφτηκε στη Ρώμη ενόψει διωγμών απλώς ως συμπλήρωμα και περίληψη.
- Αυτήν την άποψη επανέφερε στην Έρευνα ο Farmer **(υπόθεση των Δύο Ευαγγελίων)**.

Λύσεις που έχουν προταθεί από την
Ιστορικοκριτική Έρευνα

Το Συνοπτικό Πρόβλημα και η
Σύγχρονη Έρευνα

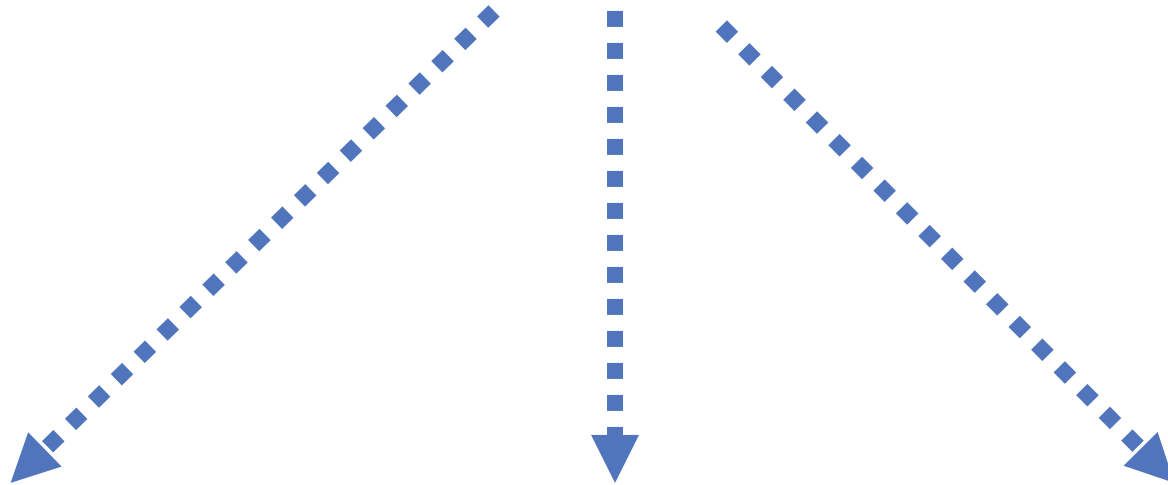
Ιστορία έρευνας

- Με τον Gotthold Ephraim Lessing (Φιλόσοφος και Ποιητής) αρχίζουν οι Προτάσεις της Σύγχρονης Έρευνας.
    - „Neue Hypothese über die Evangelisten als bloße menschliche Geschichtsschreibung betrachtet“
- ➔ Ο Lessing αρνήθηκε τη θεοπνευστία των Ευαγγελίων και των Ευαγγελιστών

Υπόθεση του Lessing

Αραμαϊκό Πρωτοευαγγέλιο

Ματθαίος

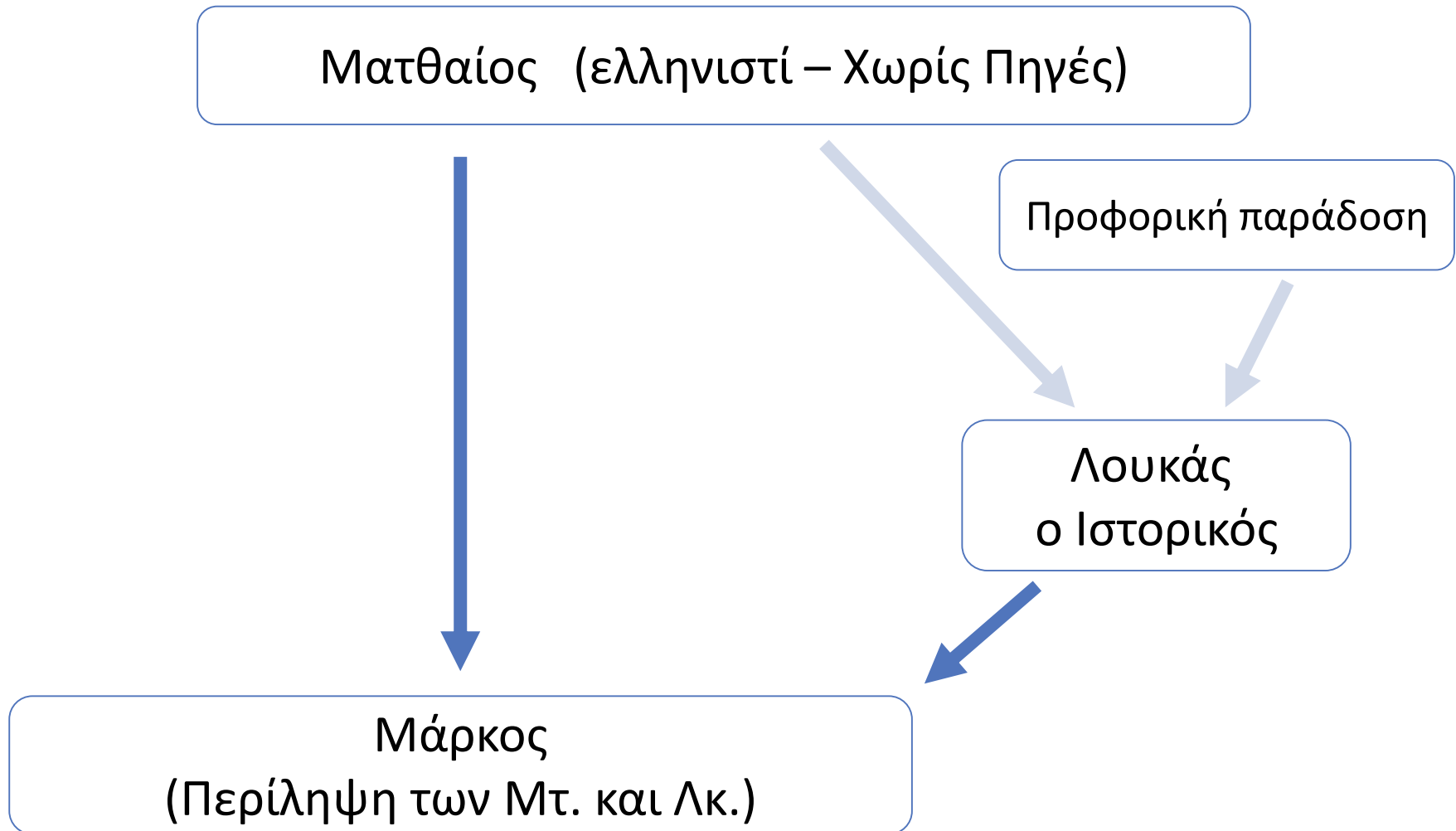
Μάρκος

Λουκάς

Τα Ευαγγέλια μετάφραση του Πρωτοευαγγελίου

Η Υπόθεση του Griesbach (1783)

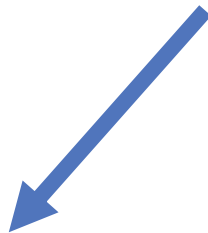
Η Υπόθεση του Storr (1786)

Μάρκος ο αρχαιότερος.

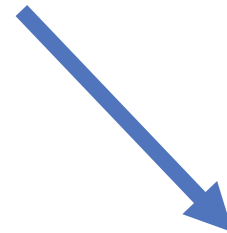
Πέτρος (προφορική Παράδοση)

Μάρκος (Μαθητής Πέτρου)

Ματθαίος

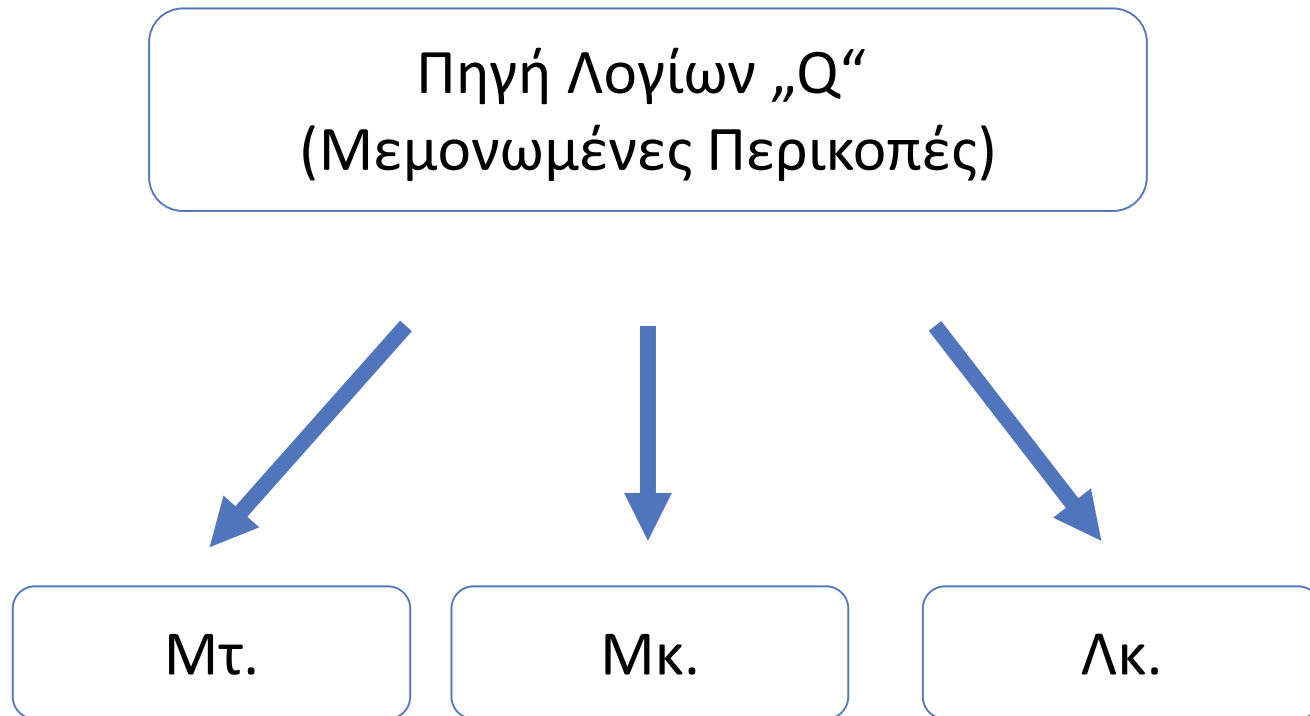

Λουκάς

Η Υπόθεση Διηγήσεων του Schleiermacher

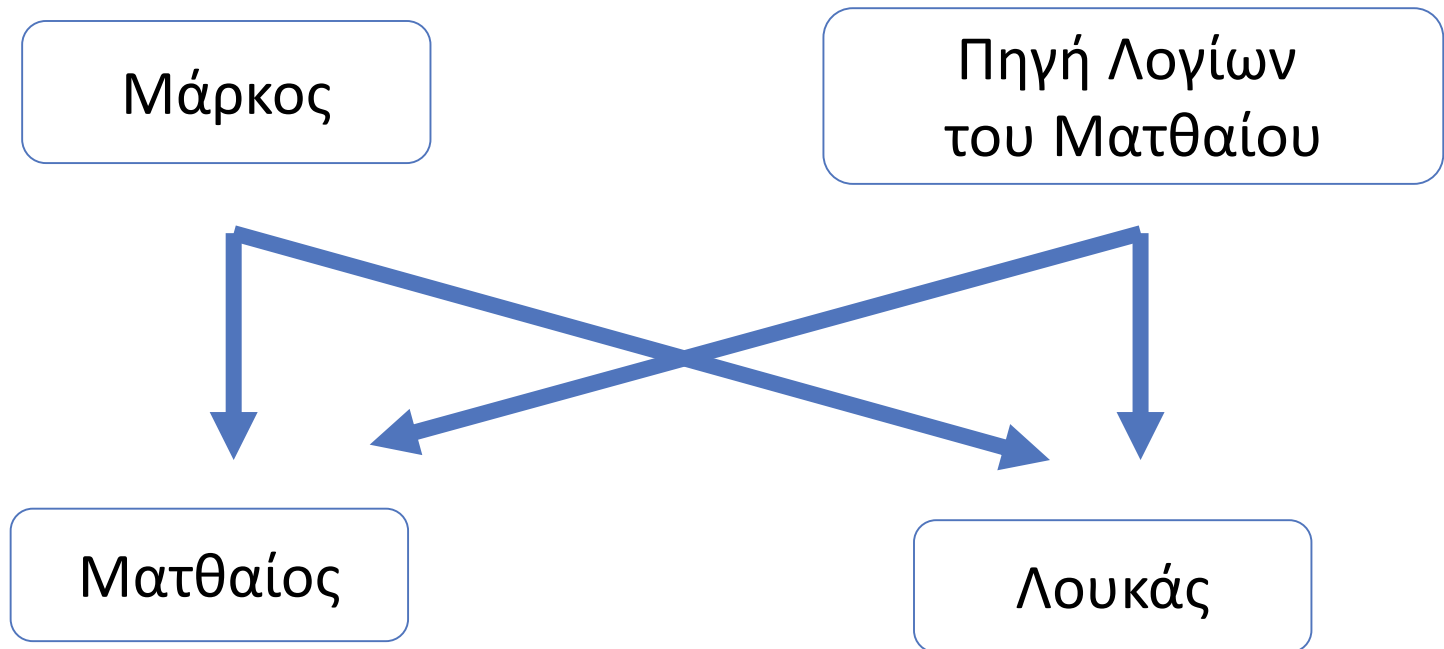
- Το 1832 επί τη βάσει αναφοράς του Παπία διατύπωσε την υπόθεση για την Πηγή των Λογίων

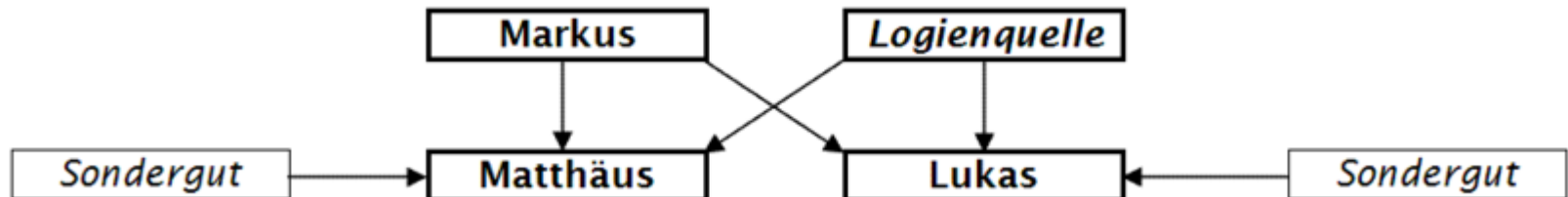
Η Θεωρία περί Δύο Πηγών

- Christian Hermann Weίβε το 1838

Η σύγχρονη Θεωρία περί Δύο Πηγών

- Είναι διαφορετικής άποψης:
  - Ο Μάρκος είναι ο αρχαιότερος.
  - Υπάρχει μια χαμένη Πηγή των Λογίων
  - Μτ. και Λκ. αντλούν υλικό από τον Μκ. την Πηγή των Λογίων (Logienquelle) και Ιδιαίτερο Υλικό (Sondergut).

Θέση: Μάρκος = το αρχαιότερο Ευαγγέλιο

– *Το σημαντικότερο Επιχείρημα:*

- Ματθαίος και Λουκάς ακολουθούν την αφήγησή του.
- Weizsäcker (1856)

Φιλολογική μορφή της Πηγής των Λογίων

- (α) Η Q σε γραπτή μορφή.
- (β) Η αρχική γλώσσα ελληνική.
- (γ) Η Q σε ενιαία μορφή.

Οι Μτ-Λκ χρησιμοποίησαν το ίδιο συνεχές κείμενο.

(δ) Η διάταξη της Q ίδια με το κατά Λουκάν.

(ε) Η αρχική γλωσσική μορφή της Q διατηρήθηκε ακριβέστερα στο κατά Λουκάν.

Χρόνος, τόπος, συγγραφέας της Q

- **Χρόνος:** γύρω στο 50 μ.Χ.
- **Τόπος:** Πιθανότερες εκδοχές Συρία, Αίγυπτος, Έφεσος
- **Συγγραφέας:** Δεν πρέπει να γράφτηκε συλλογικά από τα μέλη κάποιας πρωτοχριστιανικής κοινότητας, αλλά από μεμονωμένο άτομο
- **IV. Έκταση της Πηγής των Λογίων**
c. 214 στίχοι

I. Χαρακτηριστικά της Q

- Η Q παραδίδει εκτός λόγων του Ιησού και δυο γεγονότα· τους Πειρασμούς (Λκ. 4, 1-13· Μτ. 4, 1-11) και την αφήγηση με τον εκατόνταρχο της Καπερναούμ (Λκ 7, 6β-10· Μτ. 8, 5-10.13). Από φιλολογικής απόψεως η Q δεν είναι *Ευαγγέλιο*, αφού δεν περιέχει καμία αφήγηση του Πάθους του Ιησού, ούτε δίνεται κάποια ιδιαίτερη έμφαση στο κήρυγμα του Σταυρού.
- Η πηγή αυτή παραδίδει τη διδασκαλία του Ιησού (Λκ. 12, 9) και αναμένει την Παρουσία Του (Λκ. 12, 39), ενώ ιδιαίτερη έμφαση δίδεται στον οικουμενικό χαρακτήρα του χριστιανικού κηρύγματος. Γι' αυτό χαρακτηρίστηκε ως *ημι-ευαγγέλιον* (A. Jülicher). Μορφολογικά έχει παρομοιαστεί με τα σοφιολογικά βιβλία (ΛΟΓΟΙ ΣΟΦΩΝ), τους Προφήτες, ακόμη και με τις κυνικές-στωικές βιογραφίες αλλά και τη συλλογή αποφθεγμάτων του Επικούρου *Κύρια Δόξαι* Μοναδική εξαίρεση αποτελεί το Λκ. 14, 27: ***ὅστις οὐ βαστάζει τὸν Σταυρὸν ἑαυτοῦ καὶ ἔρχεται ὀπίσω Μου οὐ δύναται εἶναί Μου μαθητής.***

II. Χαρακτηριστικά της Q

- Β. Η **Χριστολογία της Q** είναι «υψηλή», γεγονός το οποίο αποδεικνύει ότι δεν αποτελούσε ένα απλό «Εγχειρίδιο Ηθικής». Αν και απουσιάζει το αφηγηματικό πλαίσιο, το οποίο θα μπορούσε να μας δώσει μια πλήρη εικόνα του προσώπου και του έργου του Ιησού, εντούτοις Αυτός παρουσιάζεται ως η ενσάρκωση της προαιώνιας Σοφίας, ως ο Μεσσίας, ο οποίος δωρίζει στους τυφλούς το φως, στους αναπήρους την υγεία και στους φτωχούς το χαρμόσυνο μήνυμα της ελευθερίας (Λκ. 7, 18-35) και ως ο κατεξοχήν διδάσκαλος.
- Είναι άξιον παρατηρήσεως ότι στην Q δεν αναφέρεται το όνομα **Χριστός**, αλλά χρησιμοποιείται ο τίτλος **Υιός του Ανθρώπου**. Είναι Εκείνος, ο οποίος αναμένεται να έρθει ένδοξα και αιφνίδια στο μέλλον για να κρίνει τους ανθρώπους ανάλογα με την στάση που θα κρατήσουν στο δικό **Του** πρόσωπο (Λκ. 12, 8-9).
- Δεν αναφέρονται οι **δώδεκα μαθητές**, ενώ ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στο πρόσωπο και στο ρόλο του Ιωάννη το Βαπτιστή.

Περιεχόμενα της Πηγής των Λογίων

1. Εισαγωγή
2. Διδασκαλία του Ιησού
3. Ανταπόκριση στο κήρυγμα του Ιησού
4. Ο Ιησούς και οι μαθητές του
5. Ο Ιησούς και οι αντίπαλοι του
6. Προετοιμασία για το επικείμενο Τέλος
7. Επίλογος: Ο εσχατολογικός λόγος

Αναλυτικά περιεχόμενα
της Πηγής των Λογίων

1. Εισαγωγή

- Κήρυγμα του βαπτιστή Ιωάννη
- Πειρασμοί του Ιησού

2. Διδασκαλία του Ιησού

- Μακαρισμοί
- Αγαπάτε τους εχθρούς σας
  - Κρίση και κατάκριση
  - Δοκιμή των καρπών
  - Το χτίσιμο στο βράχο
- Η κατάληξη της διδασκαλίας του Ιησού

3. Ανταπόκριση στο κήρυγμα του Ιησού

- Ο δούλος του εκατόνταρχου
- Ιησούς και Ιωάννης ο Βαπτιστής
  - Η μαθητεία στον Ιησού

4. Ο Ιησούς και οι μαθητές του

- Η αποστολή των μαθητών
- Ταλανισμός των πόλεων της Γαλιλαίας
- Ευχαριστία του Ιησού στον Πατέρα
  - Μακαρισμός των μαθητών
    - Κυριακή Προσευχή
- Ανταπόκριση στην προσευχή

5. Ο Ιησούς και οι αντίπαλοι του

- Η αντιδικία περί Βεελζεβούλ
- Η επιστροφή του πονηρού πνεύματος
  - Το σημείο του Ιωνά
  - Ταλανισμός των φαρισαίων

6. Προετοιμασία για το επικείμενο Τέλος

- Προτροπή για άφοβη ομολογία
  - Περί επιγείων πραγμάτων
  - Περί ετοιμότητας και πίστewος
  - Διαιρέσεις στις οικογένειες
    - Τα σημεία των καιρών
- Οι παραβολές για το συναπόσπορο και τη ζύμη
- Καταδίκη Ισραήλ και αποκλεισμός του από τη Βασιλεία
  - Θρήνος για την Ιερουσαλήμ

7. Επίλογος: Ο εσχατολογικός λόγος

- Ο ερχομός του Υιού του Ανθρώπου

Η νέα βάση των σχέσεων Μκ-Q

- α) Είχε ο ευαγγελιστής Μάρκος καθόλου γνώση των παραδόσεων της Q;
- β) Γνώριζε το ίδιο το κείμενο της Q;
- γ) Έκανε καθόλου χρήση του υλικού της Q;
- δ) Έκανε χρήση του υλικού της Q με διάθεση δεκτική ή κριτική;

Βασίζεται στα βιβλία:

Hans-Herbert Stoldt:

„Geschichte και Kritik der Mk.hypothese“

Eta Linemann:

„Gibt es ein synoptisches Problem?“

Κριτική στη Θεωρία

Κριτική Α΄

(α) Δε σώζεται ούτε ένα χειρόγραφο αυτής της Πηγής. Επιπλέον κανείς αρχαίος συγγραφέας δεν μνημονεύει. Λαμβάνοντας, επίσης, υπόψη του κανείς τη δομή της Πηγής, δε μπορεί να την παραλληλίσει με το **Ευαγγέλιο του Θωμά**, το οποίο περιέχει 114 αποφθέγματα του Ιησού και δεν περιγράφει κανένα στοιχείο από τα έργα και τις ημέρες Του.

Κριτική Β΄

Σε 200 και πλέον περιπτώσεις όταν ο Μτ. και ο Λκ. χρησιμοποιούν το Μκ. απαντούν μεταξύ τους οι γνωστές **ελάσσονες συμφωνίες (minor agreements)**, οι οποίες αφορούν σε βελτιώσεις γραμματικής και ύφους. Π.χ. κατά την απαρχή της δημόσιας δράσης του Ιησού και ο Μτ. και ο Λκ περιγράφουν από κοινού με το Μκ. την επίσκεψη του Ιησού στη Ναζαρέτ, την οποία όμως και οι δύο αναφέρουν ως **Ναζαρά** (Μκ. 1, 14.21 // Μτ. 4, 12-13 = Λκ. 4, 14. 16. 31). Παρόμοιες συμφωνίες απαντούν μάλιστα στην αφήγηση του Πάθους, η οποία είναι άγνωστη στην Q

Κριτική Γ'

- Το θέμα της ύπαρξης ή μη της Q περιπλέκεται ακόμη περισσότερο εάν ληφθεί υπόψιν το γεγονός ότι υποστηρίζεται και η άποψη ότι ο Μτ. και ο Λκ. δε συμβουλευθήκαν την ίδια «έκδοση» της Q, αλλά διαφορετικές εκδοχές της. Τα επιχειρήματα τα οποία καταγράφηκαν στη Θεωρία των Δύο Πηγών υπέρ της ύπαρξης της Q έχουν οδηγήσει την πλειονότητα της έρευνας στην αποδοχή της.
- Εάν τελικά προϋπήρξε τέτοια πηγή, τότε δεν αποκλείεται να σχετίζεται με το **αραμαϊκό κατά Ματθαίον Ευαγγέλιο**, το οποίο γνώριζε ο Ιεραπόλεως Παπίας (Ευσεβίου Ε. Ι. 3.39.16). Αυτό το οποίο σήμερα σχετικοποιεί τη σημασία της Q στην ερμηνεία των Ευαγγελίων όπως θα αποδειχθεί στο επόμενο κεφάλαιο, δε δίδεται τόση σημασία στα προηγούμενα στρώματα του κειμένου όσο στη σημασιολογία του κειμένου αυτού καθ' εαυτού και στις προϋποθέσεις κατανόησης του ολοκληρωμένου αυτού «σώματος» (Corpus) από τον αναγνώστη.

Κριτική στην Αρχαιότητα του Μκ. [1]

- Κριτική στην αρχαιότητα του Μάρκου :
Stoldt: Δεν υπάρχει μία κοινή αφηγηματική κλωστή
  - *Αιτιολόγηση:*
    - Μκ. 6,45 – 8,26 δεν απαντά στον Λκ.
    - Λκ 6,20-8,3 –δεν απαντά στον Μκ.
    - Λκ. 9,51 – 18,14 (Οδοιπορικό Ιησού προς την Ανάληψη)
– δεν απαντά σε τέτοια έκταση και περιεχόμενο στον Μκ.

Κριτική στην Αρχαιότητα του Μκ. [2]

- Η απουσία του Μκ. 6,45 - 8,26 (όπου εκτός των άλλων τονίζεται η υπέρβαση του δίπολου Καθαρού-Ακαθάρτου) στον Λουκά αιτιολογείται από τον
    - Eduard Reuß (1804-1891):
      - „ Δεν υπήρχε αυτή η περικοπή στο Πρότυπο-χειρόγραφο του Μκ. που ακολούθησε ο Λκ..“
- ➔ Δεν πρέπει, όμως, ταυτόχρονα να λησμονείται ότι ο Λουκάς αντιμετωπίζει το πρόβλημα στο β' τόμο του έργου Του, τις Πράξεις (κεφ. 10).

Διαφορές στην Οικονομία-Διάταξη της Ύλης

Μάρκος	Ματθαίος
1) Πεθερά Πέτρου (Μκ. 1,29 κε.)	2) Μτ. 8,14.15
2) Εσπερινές Θεραπείες	3) Μτ. 8,16.17
3) Θεραπεία (Λεπρός)	1) Μτ. 8,1-4
4) Θεραπεία (παράλυτος)	6) Μτ. 9,1-8
5) Τραπέζι των τελωνών	7) Μτ. 9,9-13
6) Ερώτημα περί Νηστείας	8) Μτ. 9,14-17
7) Γαλήνη της Θάλασσας	4) Μτ. 8,23-27
8) Γερασηνοί	5) Μτ. 8,28-34
9) Κόρη του Ιαείρου	9) Μτ. 9,18-26

Σύμφωνα με την Eta Linnemann

Στατιστικά Δεδομένα

Στατιστική Μάρκος - Ματθαίος

• Ιδιαίτερο Υλικό του Μκ.	549 Λέξεις	4,88%
• Άλλες Περικοπές Μκ. χωρίς παράλληλα στον Μτ.	571 Λέξεις	5,07%
• Μικρές παραλλαγές του Μκ. έναντι του Μτ.	1441 Λέξεις	12,80%
• Σύνολο		22,75%

➔ Στον Ματθαίο απουσιάζει περίπου το $\frac{1}{4}$ του Υλικού του Μκ..

Στατιστική Μκ. - Λουκάς

• Ιδιαίτερο Υλικό του Μκ.	549 Λέξεις	4,88%
• Άλλες Περικοπές Μκ. χωρίς παράλληλα στον Λκ.	2514 Λέξεις	22,33%
• Μικρές παραλλαγές του Μκ. έναντι του Λκ.	1571 Λέξεις	11,76%
• Summe		38,97%

➔ Στον Λουκά απουσιάζει περίπου το 40 % του Υλικού του Μκ..

Στατιστική

- Η Θεωρία των Δύο Πηγών υποτιμά ότι
  - Ματθαίος περί 25% και
  - Λουκάς περί 40 %

Δεν υπάρχει στο αρχικό Μκ. .

➔ Επί τη βάσει αυτού του δεδομένου δεν δικαιώνεται απόλυτα η θεωρία περί φιλολογικής εξάρτησης ανάμεσα στους Συνοπτικούς.

Πηγές [1]

- Literatur:
  - Hans-Herbert Stoldt: Geschichte και Kritik der Mk.hypothese,
    - Giessen: Brunnen-Verlag, 2. erweiterte Auflage, 1986
  - Eta Linnemann: Gibt es ein synoptisches Problem?
    - Neuhausen: Hänssler Verlag, 4. Auflage 1999

Πηγές [2]

- Internet:
  - Katholische-Theologische Fakultät (LMU) München
    - Einleitung in das Neue Testament II Evangelien και Apostelgeschichte
      - http://www.kaththeol.uni-muenchen.de/einrichtungen/lehrstuehle/bibl_einleitung/downloads/evangapost/evangapg1.ppt
      - (26.10.2009)
  - Silvia Pellegrini: Das synoptische Problem,
    - <http://theo.gs-domain.de/lehrrmaterial/SynoptischesProblem.ppt>
    - (26.10.2009)

Πληροφορίες

ΑΥΤΗ Η ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΔΙΑΣΚΕΥΑΣΕ ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΗ ΤΗΣ „Evangelisch-Freikirchlichen Gemeinde Berlin Hohenstaufenstraße“:

<http://www.efg-hohenstaufenstr.de>

ΕΥΧΕΤΑΙ ΝΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΕΙ ΕΡΕΘΙΣΜΑ ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΜΕΛΕΤΗΣ ΚΑΙ ΕΡΕΥΝΑΣ

*Γνώσεσθε τὴν ἀλήθειαν,
καὶ ἡ ἀλήθεια ἐλευθερώσει ὑμᾶς (Ιω. 8, 32)*

Τέλος

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Αθηνών**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Σημειώματα

Σημείωμα Ιστορικού Εκδόσεων Έργου

Το παρόν έργο αποτελεί την έκδοση 1.0.

Έχουν προηγηθεί οι κάτωθι εκδόσεις:

- Έκδοση διαθέσιμη [εδώ](#).

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Εθνικών και Καποδιστριακών Πανεπιστημίων Αθηνών, Σωτήριος Σ. Δεσπότης 2014. Σωτήριος Σ. Δεσπότης. «Εισαγωγή στην Κ.Δ. & Ιστορία Εποχής της Καινής Διαθήκης. Πηγή Λογίων». Έκδοση: 1.0. Αθήνα 2014. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση:
<http://opencourses.uoa.gr/courses/SOCTHEOL1>.

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά, Μη Εμπορική Χρήση Παρόμοια Διανομή 4.0 [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>

Ως **Μη Εμπορική** ορίζεται η χρήση:

- που δεν περιλαμβάνει άμεσο ή έμμεσο οικονομικό όφελος από την χρήση του έργου, για το διανομέα του έργου και αδειοδόχο
- που δεν περιλαμβάνει οικονομική συναλλαγή ως προϋπόθεση για τη χρήση ή πρόσβαση στο έργο
- που δεν προσπορίζει στο διανομέα του έργου και αδειοδόχο έμμεσο οικονομικό όφελος (π.χ. διαφημίσεις) από την προβολή του έργου σε διαδικτυακό τόπο

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων

"Η δομή και οργάνωση της παρουσίασης, καθώς και το υπόλοιπο περιεχόμενο, αποτελούν πνευματική ιδιοκτησία του συγγραφέα και του Πανεπιστημίου Αθηνών και διατίθενται με άδεια Creative Commons Αναφορά Μη Εμπορική Χρήση Παρόμοια Διανομή Έκδοση 4.0 ή μεταγενέστερη.

Οι φωτογραφίες που περιέχονται στην παρουσίαση αποτελούν πνευματική ιδιοκτησία τρίτων. Απαγορεύεται η αναπαραγωγή, αναδημοσίευση και διάθεσή τους στο κοινό με οποιονδήποτε τρόπο χωρίς τη λήψη άδειας από τους δικαιούχους. "

